

Gebleken is dat na dunning (of kap van slechte stukken) veel soorten opslaan, maar dit is ook afhankelijk van de dikte van de strooisellaag; als deze dun of zelfs afwezig is dan profiteren bijzondere plantensoorten hiervan zoals kranzalomonszegel of witte veldbies. De laatste decennia is er een toename van braam, waarschijnlijk te wijten aan zure regen in combinatie met de bosontwikkeling en lichttoetreding. Doelstelling voor de bosranden: versterken van de floristische en faunistische waarden, meer structuur in het vegetatiedek en het stimuleren van spontane vestiging planten- en diersoorten. Doelsoort is de hazelmuis.

De de boomvormers en struiken worden nu nog eens in de vijf jaar teruggezet (streven: eens in de acht jaar). Doordat het vrijkomende hout wordt afgevoerd vindt er verschraling plaats, wat gunstig is voor kruiden. Door het regelmatig terugzetten van boomvormers en struiken ontstaat een half open mantel- en zoomvegetatie met allerhande soorten kruiden en heesters. Door de zeer speciale bodemomstandigheden, veel afwisseling in kalkrijk en kalkarm, door (zeer lokale) uitspoeling, ontstaan interessante zoomvegetaties, met bijvoorbeeld soorten als boslathyrus, hengel, boskortsteel.

Ten uitgeleide

Het vergelijken van 'het bosbeheer' van de drie buurlanden is in twee dagen een grote opgave. Het grootste verschil was misschien wel het cultuurverschil: vraag een Nederlander, een Duitser en een Belg om iets over 'het bosbeheer' te vertellen...: de Nederlander legt de nadruk op flora, fauna en natuurontwikkeling, terwijl de Duitser en de Belg zich op de productie van kwaliteitshout en op jacht richten en de Belg hier nog een vleug natuurwaarde aan toevoegt. Al met al zeker interessant, en deze excursie heeft bovendien bijgedragen aan de contacten tussen de beheerders in de grensstreek en de leden van de KNBV.

Een uitgebreide versie van dit verslag is te vinden op www.knbv.nl.

Verlag Kijken bij collega's in het Vliegenbos (het oudste stadsbos van Amsterdam) op 6 mei 2009

Het Vliegenbos is aangelegd tussen 1910 en 1918 op een buitendijks droog gevallen kwelder, ten noorden van het IJ. Het socialistisch raadslid W. H. Vliegen nam het initiatief voor dit bos. Hij wilde "Een bosch voor de arbeiders, onder de rook van Amsterdam, een stukje vrije natuur waaraan de stad zoozeer behoefte heeft." Hoewel het bos met een geasfalteerd wandelpad, wat bankjes en fraaie waterpartijen hier en daar wat parkachtig aandoet, is het toch vooral een bos; zo'n 15 hectare goed ontwikkeld loofbos op kleigrond met bereikbaar grondwater.

In de systematiek van bosgemeenschappen gaat het om het droge essen-iepenbos en het natte elzenrijke essen-iepenbos. En, hier staan

ze werkelijk, de iepen! Samen met de es en de esdoorn vormen ze het hoofdbestanddeel van het bos. Het voorkomen van zoveel iep is te danken aan het strikte iepziektebeleid van de gemeente Amsterdam. De stad heeft er veel belang bij om de iep te behouden die zo bepalend is langs veel van de grachten. Het Vliegenbos is naar verwachting het meest iepenrijke loofbos van Nederland en mogelijk van West-Europa. Hier en daar staan immense populieren. Na de populieren zijn de iepen met hun 36 meter de

hoogste bomen. Maar ook de essen voelen zich hier thuis met een eindhoogte van 34 meter. De structuurvariatie is groot, evenals de rijkdom aan soorten bomen, struiken en ondergroei.

Gelukkig is ook ons lid en iepenspecialist Hans Heybroek op de excursie van de partij. Vaak gaat het om het op naam brengen van de iepen. Hier en daar komen min of meer zuivere vormen van de veldiep en van de bergiep voor, maar de meest voorkomende iep is hier de 'Belgica' (*Ulmus x hollandica* 'Belgica'), dezelfde soort die we langs de grachten vinden. Een van de lanen wordt geleidelijk verjongd met de kloon Dodoens.

Collega Geertjan Takkenkamp vertelt dat hij in overleg met de gemeente jaarlijks in een klein deel van het bos dunt. Jaarlijks, om de ingreep beperkt te kunnen houden, maar vooral ook om de bezoekers van het bos vertrouwd te houden met het geluid van de motorzaag.

Het bos is zo structuurrijk doordat er geregeld op kleine schaal bomen uitvallen: soms door windworp, toch zo nu en dan een slachtoffer van de iepziekte en door gerichte dunning. De

dunning is gericht op de instandhouding van de menging, met de nadruk op de iepen. Werden voorheen de iepen als 'riskante' boomsoort beschouwd, en bij de dunningen niet als toekomstboom gekozen, sinds het beheerplan uit 2005 worden bij de dunningen de iepen vaker bevoorreed. Dit vanuit het besef dat de iepziektebestrijding hier de afgelopen vijftig jaar effectief is gebleken en juist de iepen het bos

uniek maken. Aanplant van bomen is zelden nodig, de natuurlijke verjonging van es, esdoorn en ook iep is meestal ruim voorhanden.

Een klein bos, maar een bezoek zeker waard en voor beheerders van kleibossen eigenlijk een must. Kunnen ze daarna dromen van een echt essen-iepenbos.

Simon Klingen